

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET SVANVIKS KILE ORUST KOMMUN

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län Förvaltare: Domänverket

1. INLEDNING

Naturreservatet Svanviks kile, som ligger i Stigfjorden, har en omväxlande skärgårdsnatur och är av stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Svanviks och Tjuve kile med sina grunda bottnar utgör även en av de mest värdefulla fågellokalerna i Bohusläns innerskärgård.

Skötselplanen syftar till att bevara dessa värden och göra området tillgängligt för den besökande allmänheten.

2 ALLMÄN BESKRIVNING

2.1

Förvaltare Domänverket

Avsatt genom beslut av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1977-03-31.

Areal ca 300 ha varav landareal 115 ha.

Läge reservatet är beläget på södra Orust och bildar en udde ut i Stigfjorden.

2.2 Naturbeskrivning

Berggrunden består av omväxlande gnejsgranit och grå gnejs. Lägre partier är delvis uppbyggda av marin lera som flerstädes övergår i saltvattengyttja utmed stränderna. Naturförhållandena inom området är mycket skiftande. I öster möter låglänt ängsmark och i norr framträder markerade bergpartier. Utmed bergbranten växer ädellövskog med bl a ek, alm, bok och ask. Fältskiktet är lundartat med ett flertal karaktärsarter som lundslok, stinksyska, lundelm och blåsippa. De öppna åker- och betesmarkerna i västra delen av området kantas huvudsakligen av hedekskog. På udden i söder omväxlar ängsmark med bergpartier och blandskog. Längst i söder stupar berghällar brant mot Stigfjordens vatten. De höga bergpartierna inom området domineras av hållmarkstallskog.

Hållmarkerna utgör arealmässigt en stor del av reservatet. I sprickor och sänkor med tunna jordlager växer uttorkningstålga växter såsom ljung, kruståtel, bergssyra, brunven samt monke och bergglim. De två sistnämnda dock mindre sparsamt. På djupare jord rotar sig även träd och buskar, främst tall men även berg ek, vårtbjörk, rönn och enl sänkor med dålig avrinning påträffas en flora av bl a småstarr, blååtel, odon och tuvull.

Barrskogar. Ställvis invid vattnet växer tall, knotig och vresig av de salta vindarna, och bildar gärna större bestånd i berggrundens sprickor. Granen förekommer främst i områdets östra del,

där terrängen är mer låglänt. Vindfällerna och halvt humifierade stubbar visar att granen funnits här en längre tid. Mossrik granskog med tall finns mellan Hagen och Tjuve kile. Här påträffas knärot i stor mängd.

Blandskogar Den i särklass vanligaste blandskogstypen är ek-tallskogen. Vilket trädslag som dominerar bestäms av det förhärskande jordlagret. Närmast havet dominerar dock tallen pga dess större förmåga att uthärda saltskador. I fältskiktet i blandskogarna växer främst kruståtel och blåbär samt i utglesade partier örnbräken i vida bestånd. I de östra delarna är blandskog på fuktig mark förhärskande. Här är björk, klibbal, asp och sälk vanligt förekommande.

Ekskogarna domineras av de båda ekarterna skogsek och bergek. Hedstypen är vanligast och blåbärsriset breder ut sig och täcker stora ytor. Kruståteln är vanlig och på sluttande, gärna blockrik mark, kan lundgröet bli dominerande. I buskskiktet växer stundom rikligt med vildkaprifol. Ibland dominerar en krattvegetation av ek och taggbuskar såsom vildapel, nypon, slån och björnbär.

Randlövskogar växer ofta invid sydsidan av de branta bergen. Då en del av dessa berg består av lättvittrade, basiska mineral får intilliggande marker ett näringstillskott av bl a kalcium. Här växer lind, ek, ask, lönn och alm. I fält- och buskskiktet påträffas bl a lundslök och svartoxbär.

Alkärr Bortsett från ädellövskogarna utgör de fuktiga alskogarna områdets rikaste växtlokaler. Karaktäristiskt för skogstypen är rikedomen på ormbunkar, särskilt skogsbräken, majbräken och lundbräken.

Ängsmarker Både Svanviks kile och Tjuve kile är mycket grunda och följaktligen finns då stora sammanhängande strandängar. Dessa hyser ett mycket rikt fågelliv, särskilt under sträcktiden vår och höst, då ett stort antal vadare besöker dem.

Vegetationen har en för saltstrandängar typisk zonering. Ytterst finns ett glasörtbälte som inåt avlöses av ett bälte med saltgräs. Här kan man även finna saltnarv och havsnarv. Innanför dessa vegetationszoner uppträder arter som strandkrypa, gulkämpe, havssälting och salttåg. Längre upp växer bl a rödsvingel, krypven och gåsört.

Grusstränderna uppvisar en annan typ av flora. Här växer strandbaldersbrå, trift, spjutmålla och strandglim.

Ställvis domineras stränderna av bladvass.

Torrängar finns även representerade i området. Där betesdjuren gödslar väl och där hållarna ofta går i dagen med ett tunt jordlager till följd kan det vara tämligen artrikt. Gul och liten fetknopp, sandkrassing, luddlosta, femfingerört, tjärblomster och ängsnejlika.

2.3 Historik

Då människorna först befolkade dessa bygder var fisket den huvudsakliga näringen. Efter hand kompletterades detta med jordbruk och boskapsskötsel.

Under 1800-talet fanns på Frupallen ett sillkokeri, där man kokade och saltade in sill, som man fått under dagens fisketurer. Den så konserverade fisken exporterades sedan därifrån med båt. Fiskarna bebodde torpen på Svanviks udde. Då fanns fem torp, men idag återstår endast två. Dessa har restaurerats till fritidshus. Två av de övriga är bestämda till sitt läge genom förekomsten av ett par gistna jordkällare. Några spår efter det femte finns inte kvar. Från torpartiden finns en mängd stengärdesgårdar, som markerar gamla skiftesgränser. Gärdesgårdarna är mycket väl bibehållna.

Stenbrytning har även bedrivits på udden. Den kvarts-och fältspatsrika gnejsen vid Ambjörnsudd har sprängts sönder och skickats iväg per båt. Stenen användes i pulveriserat skick som slipande substans i polermedel och dyl.

Litteratur:

Naturinventeringar i Göteborgs och Bohus län 1977:7. Hans Rydberg.
Naturreservatet Svanvik, en naturinventering.

3 SKÖTSELPLAN

3.1 Allmänna mål för reservatets skötsel

Skötseln av reservatet skall syfta till

- att bevara ett område med omväxlande skärgårdsnatur med bl a vackra ädellövskogar
- att bevara de öppna strandängarna som utgör en viktig biotop för vadare och sjöfågel
- samt att främja friluftslivet.

3.2 Allmänna anvisningar för reservatets skötsel

Nuvarande öppna ängs- och hagmarker skall bevaras i öppet skick.

Skogliga åtgärder såsom gallringar och röjningar får utföras.

Utgallring av ungskogar av gran bör utföras.

Befintliga stigar hålls öppna.

3.3 Detaljbeskrivningar och detaljåtgärder

Reservatet är indelat i åtta skötselområden. Karta bilaga 1.

Skötselområde 1

Beskrivning: Svanviks södra höjdparter som till vissa delar täcks av vindpinad tallskog

samt reservatets östra hållmarker och skogsdominerade partier. Skogarna utgörs främst av tall och gran men här finns även mindre bestånd av klibbal och björk.

Målsättning: Hållmarker och barrskog med inslag av löv såsom al, björk och ek.
Åtgärder: Försiktig gallring av gran och björk i täta bestånd i reservatets östra delar. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 2

Beskrivning: Ekskog, med främst medelgrov ek, som omger åkermarken i områdets centrala delar samt ett mindre bestånd med inslag av lind i en östsluttning och sprickdal längre söderut. I en sydvänd brant längst i öst står även ett ekbestånd. Ekskogarna är av hedtyp med blåbär och kruståtel i fältskiktet men övergår i en rikare variant i söder med bl a stinksyska och blåsippa.

Målsättning: Ekskog.
Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 3

Beskrivning: Åkermark
Målsättning: Åker, vall eller betesmark.
Åtgärder: Åkerbruk eller bete.

Skötselområde 4

Beskrivning: Betade havsstrandängar i Svanviks kile i väst och Tjuve kile i öst. Ängarna uppvisar en karaktäristisk zonering av olika växtsamhällen, med glasört närmast vattnet och därefter revigt saltgräs som sedan avlöses av salttåg, rödsvingel och tuvtåtel inåt land. Dessa marker har stor betydelse för rastande och häckande vadare och sjöfågel.

Målsättning: Havsstrandängar.
Åtgärder: Bete samt kontinuerlig städning.

Skötselområde 5

Beskrivning: Betesmark invid Larsviken. Här ingår både öppen mark samt en mindre ek- och albevuxen kulle.

Målsättning: Betesmark.
Åtgärd: Bete.

Skötselområde 6

Beskrivning: Igenväxande våtmarker såsom kärr och fuktäng som till vissa delar tidigare utnyttjats som betesmark.

Målsättning: Kärr och fuktäng.
Åtgärder: Gallring och röjning samt ev även bete.

Skötselområde 7

Beskrivning: Gammalt hygge som numera är bevuxet med ung tall, gran och björk.
Målsättning: Blandskog.
Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 8

Beskrivning: Igenväxt ängsmark.
Målsättning: Lövskog.
Åtgärder: Försiktig röjning.

3.4 Anordningar för friluftslivet

Informationsskyltar, badplats och parkeringsplats enligt karta. Bilaga 1.

4 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Finansieringen av reservatets skötsel åvilar staten genom vårdanslaget.

Ekonomiplan. Bilaga 2.